

Міністерство освіти і науки України
Національна металургійна академія України



**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни**

**ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ**

**(для студентів спеціальності 7(8).03050401 - економіка підприємства
заочної форми навчання)**

Дніпропетровськ НМетАУ 2013

УДК 338

Навчальна програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни "Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств" для студентів спеціальності 7(8).03050401 - економіка підприємства заочної форми навчання /Укл.: Л.М. Губаренко. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. – с.

Містить перелік питань навчальної програми, методичні вказівки до їх вивчення, контрольні питання для самоперевірки, що наведені після кожної теми дисципліни, методичні вказівки до виконання контрольної роботи.

Призначена для студентів спеціальності 7(8).03050401 - економіка підприємства заочної форми навчання

Укладач Л.М. Губаренко , ст.викл.

Відповідальна за випуск С.Б. Довбня, д-р екон. наук, проф.

Рецензент Т.Б. Ігнашкіна, канд. екон. наук, доц. (НМетАУ)

Л.М. Душина, канд. техн. наук, доц. (НМетАУ)

Підписано до друку Формат 60x84 1/16. Папір друк.

Друк плоский. Облік. - вид. арк. . Умов. друк. арк. .

Тираж пр. Замовлення №

Національна металургійна академія України
49600, Дніпропетровськ-5, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ

ВСТУП

Дисципліна “Економіка і організація діяльності об’єднань підприємств” відноситься до циклу нормативних дисциплін підготовки спеціалістів та до циклу дисциплін самостійного вибору ВНЗ підготовки магістрів зі спеціальності 7(8).03050401 - економіка підприємства і займає важливе місце у програмі навчання студентів. Це обумовлено зростаючим в сучасних умовах господарювання значенням об’єднань підприємств у функціонуванні ринкової економіки, оскільки кардинально змінились види та форми об’єднань підприємств, особливості їх функціонування, законодавча база, зростає кількість об’єднань підприємств.

Мета вивчення дисципліни - засвоєння знань з економіки, організації діяльності та оцінки ефективності господарювання об’єднань підприємств.

Завдання дисципліни - вивчення теоретичних засад економіки і організації функціонування інтегрованих структур - об’єднань підприємств, засвоєння навичок аналізу техніко-економічних та організаційних резервів підвищення ефективності господарювання.

Предмет вивчення - закономірності функціонування та розвитку об’єднань підприємств.

Основні аспекти змісту дисципліни направлені на вивчення поняття «об’єднання підприємств», їх видів, особливостей організації, економічних засад функціонування, особливостей управління та економічного аналізу діяльності об’єднань підприємств. Також передбачається вивчення головних напрямків регулювання діяльності об’єднань підприємств (у тому числі, з боку держави), їх фінансування.

Вивченню дисципліни “Економіка і організація діяльності об’єднань підприємств” передують вивчення таких базових економічних дисциплін, як політична економія, макроекономіка, системи технологій промисловості, регіональна економіка, міжнародна економіка, економіка підприємства, аналіз господарської діяльності, статистика, організація виробництва, менеджмент,

фінанси підприємства, економіка і організація інноваційної діяльності, правове регулювання підприємництва.

У результаті засвоєння дисципліни “Економіка і організація діяльності об’єднань підприємств” студент **повинен знати:**

- поняття, основні види об’єднань підприємств, типи організаційно-управлінських структур, види й особливості спеціалізації та кооперації підприємств об’єднань;

- напрямки державного впливу на діяльність об’єднань підприємств;
- особливості організації діяльності науково-виробничих об’єднань;
- джерела фінансування об’єднань підприємств;
- особливості організації та функціонування промислово-фінансових груп, транснаціональних корпорацій, стратегічних альянсів підприємств;

повинен вміти:

- визначати тип об’єднань підприємств та види організаційно-управлінських структур;

- аналізувати основні напрямки діяльності об’єднань підприємств;
- оцінювати економічну ефективність діяльності об’єднань підприємств, в тому числі, науково-виробничих об’єднань.

1. ПРОГРАМА, МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тема 1. Об'єднання підприємств як суб'єкт господарювання

Питання навчальної програми

Організаційно-правові форми підприємництва. Економічна роль об'єднань підприємств. Корпоративна форма організації бізнесу. Проблеми розвитку корпоративного бізнесу в Україні. Правові основи існування різних видів об'єднань підприємств.

Методичні вказівки

До вивчення означеної теми студент приступає після попереднього засвоєння питань, які безпосередньо викладаються на лекції, а саме: сутність об'єднань підприємств; види об'єднань підприємств; міжнародна класифікація об'єднань підприємств; характеристика діяльності основних видів об'єднань підприємств (концерн, консорціум, корпорація, асоціація, картель, трест, промислово-фінансова група, холдинг, транснаціональні корпорації та стратегічні альянси).

Основним змістом даної теми є вивчення: законодавчої бази функціонування об'єднань підприємств в Україні; правових аспектів створення об'єднань підприємств; порядку створення та державної реєстрації об'єднань підприємств. Вивчаються також види діяльності об'єднань підприємств, які підлягають ліцензуванню, права та обов'язки об'єднань підприємств, економічна, соціальна та інші види діяльності об'єднань підприємств, питання управління об'єднаннями підприємств.

Важливим блоком питань теми є дослідження історії, сучасного розвитку та основних форм об'єднань підприємств в Україні, особливостей функціонування об'єднань підприємств в Україні й за кордоном, ролі об'єднань підприємств в умовах вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.

Питання для самоперевірки

1. Від чого залежить вибір організаційно-правової форми підприємництва?
2. Розкрити переваги та недоліки найбільш поширених організаційно-правових форм підприємництва.
3. Навести характеристику та визначити особливості основних видів об'єднань підприємств.
4. Визначити проблеми інтеграції українських підприємств у ринкових умовах.
5. Навести порівняльну характеристику моделей корпоративного управління.
6. Показати історію розвитку корпоративного бізнесу.
7. Розкрити переваги та недоліки корпорацій.
8. Як формуються корпорації?
9. В чому полягає роль об'єднань підприємств в умовах вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку?
10. Визначити особливості функціонування об'єднань підприємств в Україні й за кордоном.

Тема 2. Спеціалізація і кооперування підприємств об'єднання

Питання навчальної програми

Спеціалізація як форма суспільної організації виробництва. Форми і показники спеціалізації. Стандартизація та уніфікація як напрями розвитку спеціалізації.

Кооперування як форма тривалих виробничих зв'язків між підприємствами, які спільно виготовляють певну продукцію. Форми й види кооперування. Показники кооперування. Розробка планів кооперування.

Особливості і проблеми розвитку спеціалізації і кооперування підприємств в сучасних умовах.

Методичні вказівки

Основним змістом даної теми є вивчення понять: спеціалізація, стандартизація, уніфікація, кооперування, їх форм і видів. Розглядається сутність спеціалізації виробничих підрозділів за формами виробництва, соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва на підприємствах різних галузей. Вивчається необхідність і сутність трансформацій, що відбуваються в організації виробничої діяльності при використанні спеціалізації та кооперування.

Важливим питанням даної теми є засвоєння показників, що характеризують рівень спеціалізації і кооперування. Особливу увагу слід звернути на особливості розробки планів кооперування.

Доцільно більш детально зупинитися на визначенні особливостей і проблем розвитку спеціалізації і кооперування підприємств в сучасних умовах; вміти визначати рівень спеціалізації і кооперування; вплив спеціалізації на характер продукції та розвиток малого бізнесу; визначати оптимальний розмір підприємства, загальний річний економічний ефект від проведення спеціалізації та заходів із запровадження кооперування на підприємствах.

Питання для самоперевірки

1. Які причини обумовили виникнення спеціалізації виробництва?
2. В чому полягає відмінність форм спеціалізації?
3. Які є види спеціалізації?
4. Як спеціалізація впливає на характер продукції?
5. Що таке профільна продукція? Наведіть приклади.
6. Які чинники визначають однорідність продукції?
7. У чому полягає особливість спеціалізації в сучасному виробництві?
8. Як впливає спеціалізація на розвиток малого бізнесу?
9. Які показники визначають рівень спеціалізації?
10. Яке призначення стандартизації?
11. У чому сутність уніфікації?

12. Як визначити оптимальний розмір підприємства
13. В чому полягають особливості визначення економічної ефективності спеціалізованих підприємств?
14. У чому полягає економічна сутність кооперування?
15. Назвіть форми й види кооперування.
16. Які показники визначають рівень кооперування?
17. Як визначити економічний ефект і термін окупності заходів із запровадження кооперування?
18. Назвіть особливості кооперування підприємств об'єднання в сучасних умовах.

Тема 3. Державне регулювання діяльності об'єднань підприємств

Питання навчальної програми

Державне регулювання корпорацій. Організаційно-управлінська база функціонування корпорацій. Органи державного регулювання корпоративного сектора. Роль і функції Комісії з цінних паперів та фондового ринку. Антимонопольне регулювання в корпоративному секторі.

Регулювання українських корпоративних моделей. Суб'єкти управління державними підприємствами з корпоративними правами. Уповноважені особи в структурі управління державними корпоративними правами.

Наддержавне регулювання діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК). Діяльність ООН з вироблення правил поведінки ТНК. Політика організації економічного розвитку й співробітництва з регулювання діяльності ТНК.

Адаптація ТНК до умов наддержавного регулювання їх діяльності.

Методичні вказівки

При вивченні основних питань теми слід звернути увагу на те, що державне регулювання, як один із інструментів корпоративного управління,

виходить за межі власне управління державними підприємствами й господарськими товариствами корпоративного типу. Регулювання здійснюють органи загальної та спеціальної компетенції. Такий підхід характерний практично для всіх країн.

Важливу роль у регулюванні корпоративного сектора відіграє Антимонопольний комітет. В Україні існують законодавчо розроблені правила й приписи щодо обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності.

Необхідно вивчити основні напрями регулювання державного та корпоративного сектора відповідними органами; визначити роль і функції Комісії з цінних паперів та фондового ринку. Доцільно звернути увагу на визначення суб'єктів управління державними підприємствами з корпоративними правами та уповноважених осіб в структурі управління державними корпоративними правами.

Слід звернути особливу увагу на вивчення питань наддержавного регулювання діяльності транснаціональних корпорацій; визначити особливості діяльності ООН з вироблення правил поведінки ТНК; розглянути особливості адаптації ТНК до умов наддержавного регулювання їх діяльності.

Питання для самоперевірки

1. Які основні напрями регулювання корпоративного сектора?
2. Які закони регулюють діяльність корпоративного сектора?
3. Що являють собою саморегульовані організації, які беруть участь у корпоративному управлінні?
4. Яка основна мета державного регулювання діяльності корпоративного сектора?
5. Охарактеризуйте основні форми державного регулювання ринку цінних паперів.
6. Які штрафні санкції накладаються на учасників корпоративних відносин за недотримання вимог законодавства?

7. Назвіть органи, які здійснюють регулювання діяльності корпоративного сектора.
8. Охарактеризуйте випадки, коли Антимонопольний комітет має надати згоду на дії господарських товариств.
9. Які об'єкти підпадають під безпосереднє управління органів державної влади?
10. Поясніть поняття «державна акціонерна компанія»?
11. Назвіть суб'єкти управління державними підприємствами й державними корпоративними правами.
12. Охарактеризуйте основні напрями діяльності та повноваження Комісії з цінних паперів та фондового ринку.
13. Які напрями діяльності Департаменту з управління державними корпоративними правами?
14. У чому полягає роль уповноважених осіб в управлінні державними корпоративними правами?
15. Охарактеризуйте особливості наддержавного регулювання діяльності транснаціональних корпорацій.

Тема 4. Холдингова організація об'єднань підприємств

Питання навчальної програми

Холдинг: сутність, необхідність та основи функціонування. Типи холдингових компаній та їх особливості. Управління холдинговими об'єднаннями. Функціонування та досвід роботи холдингів за кордоном. Організація та функціонування холдингів за кордоном.

Методичні вказівки

Основним змістом даної теми є вивчення поняття холдингу та типів холдингових компаній, цілей створення холдингової організації об'єднань підприємств, особливостей організації діяльності холдингової компанії,

економічних основ діяльності холдингу та особливостей управління холдинговою організацією. Слід звернути увагу на керівні та виконавчі органи управління холдинговою організацією об'єднань підприємств, переваги та недоліки функціонування холдингових структур.

Доцільно зупинитися на питаннях економічного та фінансового аналізу діяльності підприємств холдингової компанії, узгодженні виробничих, інвестиційних та збутових програм дочірніх підприємств холдингу; виконати аналіз та зробити оцінку розвитку вітчизняних холдингових компаній; ознайомитися з досвідом роботи холдингів за кордоном.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає сутність холдингу?
2. Дати характеристику взаємовідносин між холдинговою компанією та дочірніми підприємствами.
3. У яких випадках створюються холдингові компанії?
4. Які функції виконує холдинг?
5. Охарактеризувати основні переваги холдингових структур.
6. Скласти характеристику основних недоліків холдингових структур.
7. Перелічити та дати коротку характеристику основних типів холдингових структур.
8. У чому полягають особливості управління холдингом?
9. Охарактеризуйте особливості та основні проблеми, які виникають у процесі функціонування холдингів в Україні.

Тема 5. Організаційно-управлінські структури об'єднань підприємств

Питання навчальної програми

Сутність організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств.

Види організаційних структур управління об'єднань підприємств: лінійні,

функціональні лінійно-функціональні, конгломератно-дивізійні, дивізійні матричні. Переваги та недоліки різних організаційних структур управління об'єднань підприємств.

Методичні вказівки

При вивченні даної теми слід звернути увагу на загальні принципи управління об'єднаннями підприємств та поняття організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств. Необхідно розглянути типи організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств та їх основні функції, особливості застосування різних видів організаційно-управлінських структур у різних типах об'єднань підприємств, стратегію горизонтальної та вертикальної інтеграції діяльності об'єднань підприємств, сучасні тенденції розвитку організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств.

Доцільно зупинитися на питаннях аналізу організаційного рівня управління об'єднанням та визначенні ефективності управлінських рішень.

Питання для самоперевірки

1. Визначити фактори вибору структури управління об'єднань підприємств.
2. Перелічити переваги та недоліки видів управлінських структур.
3. Які існують критерії вибору організаційної структури?
4. Хто є суб'єктами корпоративного управління?
5. Порівняти моделі корпоративного управління.
6. Охарактеризувати основні механізми корпоративного управління

Тема 6. Регулювання діяльності об'єднань підприємств

Питання навчальної програми

Організація внутрішньої системи управління. Регулювання основних організаційно-економічних відносин. Регулювання господарсько-організаційних структур. Регулювання руху акціонерного капіталу. Регулювання фондів акціонерного товариства. Регулювання праці персоналу.

Регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Регулювання інформаційного поля та комерційної таємниці. Регулювання договірної роботи. Регулювання доходів. Регулювання оплати праці. Регулювання інших видів стимулювання працівників.

Методичні вказівки

При вивченні даної теми слід звернути увагу на цілі, задачі та напрямки регулювання діяльності об'єднань підприємств. Розглянути особливості регулювання різних видів діяльності, в тому числі, економічної, фінансової, виробничої, наукової діяльності; особливості регулювання руху акціонерного капіталу, інформаційного поля та комерційної таємниці. Ознайомитися з інформаційними потоками в об'єднаннях підприємств та повноваженнями регулюючих структур в різних типах об'єднань підприємств. Вміти визначати критерії ефективності регулювання та давати оцінку рівня ефективності регулюючих впливів.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні положення регуляторної бази функціонування корпорацій.
2. Обґрунтуйте необхідність регулювання антиконкурентної діяльності всередині корпорацій.
3. Назвіть основні форми стимулювання менеджерів.
4. Які органи корпоративного управління приймають внутрішні положення?
5. Як регулюється взаємодія між суб'єктами господарювання всередині корпорацій?
6. Які основні напрями кадрового регулювання?
7. Назвіть основні положення, які регулюють інформаційне поле та комерційну таємницю.
8. Як регулюються договірні роботи між структурними підрозділами?
9. Розподіл і використання прибутку, дивідендна політика.

10. Назвіть основні форми й методи регулювання оплати праці.

11. Обґрунтуйте необхідність формування ефективної преміальної системи.

Тема 7. Організація циклу "дослідження - виробництво" в об'єднаннях підприємств і наукових установах

Питання навчальної програми

Форми організації інноваційного процесу. Внутрішньофірмові форми організації інноваційного процесу. Організаційні форми зв'язку науки з виробництвом. Організація пошукових і прикладних науково-дослідних робіт. Організація дослідно-конструкторських та проектно-конструкторських робіт. Організація процесу впровадження нововведень у виробництво та виходу на ринок. Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень. Інноваційна політика об'єднань підприємств.

Методичні вказівки

При вивченні даної теми необхідно розглянути цілі створення науково-виробничих об'єднань підприємств та визначити роль та місце науково-виробничих об'єднань серед організаційних форм поєднання науки й виробництва. Визначити поняття, структуру, умови функціонування господарчого механізму науково-виробничого об'єднання та організаційну структуру управління науково-виробничим об'єднанням (НВО). Звернути увагу на особливості формування продукції НВО та проблеми її вартісної оцінки; тривалість циклу «дослідження-виробництво» та шляхи його скорочення.

Важливим блоком питань теми є визначення структури науково-виробничого персоналу й форм організації його праці, основ оцінки ефективності НВО, удосконалення матеріального стимулювання в ланцюгу «дослідження-виробництво», обґрунтування джерел фінансування НВО, планування та контроль доходів й витрат НВО.

Крім того, у даній темі розглядаються сучасні форми організації комплексів “дослідження-виробництво” - технопарки і технополіси як сучасні форми об'єднання наукових досягнень з виробництвом, вивчається закордонний і український досвід діяльності технопарків і технополісів.

Питання для самоперевірки

1. В чому полягає зміст інноваційного процесу?
2. Охарактеризуйте основні етапи й стадії організації інноваційного процесу.
3. Які форми організації інноваційного процесу ви знаєте?
4. Назвіть основні організаційні форми взаємозв'язку між науковими установами й підприємствами в Україні.
5. Поясніть зміст етапів організації науково-дослідних робіт.
6. Назвіть основні етапи організації проектно-конструкторських робіт.
7. Які відмінності існують у підготовці технологічного процесу залежно від типів виробництва?
8. Як визначається ефективність технічних та організаційних нововведень?
9. Як здійснюється впровадження запроєктованих технологічних процесів?
10. Інноваційна політика як головний чинник оновлення технічної бази виробництва.

Тема 8. Фінансування об'єднань підприємств

Питання навчальної програми

Середовище фінансової діяльності об'єднань підприємств. Внутрішня фінансова структура об'єднань підприємств. Теоретичні аспекти фінансової діяльності об'єднань підприємств. Фінансова стратегія об'єднань підприємств. Основні джерела та методи фінансування зарубіжних операцій ТНК. Методи оцінки джерел фінансування зарубіжних операцій ТНК. Вплив фінансових ризиків на діяльність об'єднань підприємств. Проблеми фінансів об'єднань

підприємств.

Методичні вказівки

При вивченні даної теми необхідно розглянути фінансову діяльність господарських систем, її основні елементи, головні принципи організації фінансової діяльності об'єднань підприємств, організацію фінансових служб об'єднань підприємств.

Важливими питаннями теми є особливості розподілу прибутку в різних типах об'єднань підприємств, формування фінансового плану об'єднань підприємств, контроль за його виконанням.

Особливу увагу потрібно приділити вивченню джерел фінансування об'єднань підприємств, фінансово-кредитного механізму функціонування об'єднань підприємств. Далі слід розглянути бюджетування діяльності об'єднань підприємств як основу підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, розглянути переваги й недоліки фінансової діяльності об'єднань підприємств у порівнянні з окремими самостійними підприємствами.

Потрібно засвоїти особливості методики аналізу фінансового стану об'єднань підприємств і вміти застосовувати її на практиці, а саме: дати оцінку середовища фінансової діяльності ТНК, обґрунтувати основні джерела фінансування ТНК, визначати вплив фінансових ризиків на діяльність об'єднань підприємств.

Питання для самоперевірки

1. Дайте оцінку середовища фінансової діяльності об'єднань підприємств.
2. Які елементи охоплює фінансова стратегія об'єднань підприємств, зокрема, ТНК?
3. Охарактеризуйте основні джерела й методи фінансування зарубіжних операцій ТНК.
4. Які методи використовуються для оцінки джерел фінансування зарубіжних операцій ТНК? Які з цих методів є пріоритетними?
5. Розкрийте вплив фінансових ризиків у діяльності об'єднань

підприємств.

6. Поясніть, як ТНК взаємодіють зі світовими фінансовими інститутами.

Тема 9. Особливості діяльності промислово-фінансових груп

Питання навчальної програми

Сутність промислово-фінансових груп (ПФГ). Роль ПФГ у сучасному розвитку економіки. Обмеження на участь у ПФГ. Типи промислово-фінансових груп. Управління діяльністю промислово-фінансових груп. Функції центральної компанії ПФГ. Сучасний стан розвитку промислово-фінансових груп.

Методичні вказівки

При вивченні даної теми слід звернути увагу на те, що промислово-фінансова група - це сукупність юридичних осіб, які повністю або частково об'єднали свої активи на основі договору про створення цієї структури з метою техніко-економічної інтеграції для реалізації інвестиційно-інноваційних та інших програм, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності, розширення ринку збуту, створення нових робочих місць та підвищення ефективності виробництва. ПФГ охоплюють промислові підприємства, дослідницькі організації, торгівельні фірми, банки, страхові компанії, пенсійні та інвестиційні фонди, тобто ці господарські структури стають своєрідним каркасом економіки провідних індустріальних країн і світового господарства в цілому.

Необхідно розглянути цілі і задачі створення та функціонування промислово-фінансових груп, визначити роль ПФГ у функціонуванні ринкової економіки. Далі слід звернути увагу на основні завдання та напрямки діяльності ПФГ, ознайомитися з правовими основами функціонування ПФГ в Україні, визначити особливості організації, управління та регулювання діяльності ПФГ.

Доцільно вивчити світовий досвід функціонування ПФГ та дати аналіз тенденцій розвитку ПФГ в Україні.

Питання для самоперевірки

1. Яка роль ПФГ у сучасному розвитку економіки?
2. Які існують обмеження на участь у ПФГ?
3. Назвіть основні типи ПФГ.
4. У чому сутність конгломератного типу об'єднань підприємств?
5. Назвіть основні закономірності формування ПФГ.
6. Який стан справ щодо формування ПФГ в Україні?

Тема 10. Глобалізація ринків та транснаціональні корпорації

Питання навчальної програми

ТНК як суб'єкти світового господарства. Транснаціональний капітал і форми підприємництва. Економічна природа ТНК.

Механізм функціонування ТНК. Економічний механізм діяльності ТНК. Фінанси ТНК. Формування та реалізація стратегій ТНК. Наддержавне регулювання діяльності ТНК.

Методичні вказівки

Вивчення теми необхідно розпочати з визначення ТНК як суб'єкта світового господарства, розглянути економічну природу ТНК та механізм їх функціонування.

Важливим блоком питань теми є вивчення історії розвитку транснаціональних корпорацій, еволюції організаційних структур ТНК, цілей і завдань створення та функціонування ТНК. Далі слід розглянути правові основи функціонування ТНК, економічний механізм діяльності ТНК, особливості організації, управління та регулювання діяльності ТНК.

Доцільно розглянути сучасні тенденції глобалізації світових економічних процесів, переваги й недоліки глобалізації ринків, вплив глобалізації на економічний розвиток держав, форми глобалізації ринків, проблеми транснаціоналізації української економіки.

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризувати поняття «транснаціоналізація капіталу».
2. У чому полягає експансіоністський характер діяльності ТНК?
3. ТНК та МНК: спільні та відмінні риси.
4. Як організовується фінансування ТНК?
5. Які стратегії розробляють сучасні ТНК у глобальному просторі?
6. Особливості маркетингових стратегій ТНК.
7. Регулювання діяльності ТНК наддержавними організаціями світу.
8. Інвестиційна діяльність ТНК та її роль у процесі глобалізації.
9. Механізм дії трансфертних цін ТНК та мета, якої вони досягають.
10. Роль ТНК у мобільності факторів виробництва.

Тема 11. Стратегічні альянси підприємств

Питання навчальної програми

Фактори і мотиви розвитку транснаціональних альянсів. Форми транснаціональних альянсів. Переваги створення транснаціональних альянсів.

Методичні вказівки

У даній темі передусім потрібно ознайомитися з поняттям стратегічного альянсу як цілеспрямованого типу господарського об'єднання підприємств. Далі слід визначити цілі та завдання створення та функціонування стратегічних альянсів підприємств, ознайомитися з правовими основами функціонування стратегічних альянсів підприємств в Україні. Після цього доцільно розглянути форми стратегічних транснаціональних альянсів та визначити їх роль у функціонуванні ринкової економіки.

Важливе значення при вивченні теми має визначення факторів і мотивів розвитку стратегічних транснаціональних альянсів, особливостей організації, управління та регулювання діяльності господарських об'єднань підприємств за типом стратегічного альянсу.

Необхідно вивчити світовий досвід функціонування стратегічних альянсів підприємств та виконати аналіз тенденцій розвитку стратегічних альянсів підприємств в Україні.

Питання для самоперевірки

1. У чому сутність транснаціональних альянсів?
2. Поясніть причини їх виникнення.
3. Як зовнішнє середовище пов'язане зі створенням транснаціональних альянсів?
4. Який, на Вашу думку, фактор розвитку світового економічного простору найістотніше впливає на формування транснаціональних альянсів?
5. Поясніть основні мотиви вступу фірми до транснаціонального альянсу. Які вигоди вона може мати від цього?
6. Назвіть форми транснаціональних альянсів.
7. Що таке лізинг і як у ньому реалізується суть транснаціональних альянсів?
8. З'ясуйте, у чому полягають переваги альянсової мережі.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Студент має виконати контрольну роботу, що містить 2 завдання відповідно до свого варіанту.

Контрольну роботу виконують українською мовою на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) з використанням шрифту Times New Roman текстового редактора Word розміру 14 з міжрядковим інтервалом 1,3. Текст контрольної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка - чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту повинна бути однаковою.

Завдання 1 – реферативне. Номер варіанта відповідає останнім двом цифрам залікової книжки. Таблицю відповідності варіанта завдання 1 номеру залікової книжки студента наведено нижче. Обсяг завдання 1 – не менше 5 друкованих аркушів.

Таблиця 1. Відповідність варіанта завдання 1 номеру залікової книжки студента

Варіант	Останні дві цифри залікової книжки			
1	01	26	51	76
2	02	27	52	77
3	03	28	53	78
4	04	29	54	79
5	05	30	55	80
6	06	31	56	81
7	07	32	57	82
8	08	33	58	83
9	09	34	59	84
10	10	35	60	85

11	11	36	61	86
12	12	37	62	87
13	13	38	63	88
14	14	39	64	89
15	15	40	65	90
16	16	41	66	91
17	17	42	67	92
18	18	43	68	93
19	19	44	69	94
20	20	45	70	95
21	21	46	71	96
22	22	47	72	97
23	23	48	73	98
24	24	49	74	99
25	25	50	75	100

Завдання 1. Тематика рефератів

1. Дослідження історії та сучасного розвитку головних форм об'єднань підприємств в Україні.
2. Міжнародна класифікація об'єднань підприємств. Переваги й недоліки основних елементів механізму функціонування різних організаційно-правових форм діяльності.
3. Законодавчо-правові основи функціонування різних форм об'єднань підприємств в Україні?
4. Особливості функціонування об'єднань підприємств в Україні й за кордоном.
5. Дослідження досвіду створення об'єднань підприємств у будівництві.

6. Аналіз особливостей сучасних процесів розвитку форм організації виробництва (інтрапренерство, лізинг, франчайзинг, технополіси, технопарки та ін.).

7. Сучасні форми організації виробництва в об'єднаннях підприємств України.

8. Світовий досвід розвитку спеціалізації та кооперації в межах об'єднань підприємств.

9. Стратегічні напрямки розвитку горизонтальної та вертикальної інтеграції діяльності об'єднань підприємств.

10. Державне регулювання та державна підтримка діяльності об'єднань підприємств. Антимонопольне законодавство України.

11. Особливості організації, управління та економічна основа діяльності холдингової компанії.

12. Реалізація холдингового управління в Україні: проблеми, прогнози, рішення.

13. Відмінності виробничої, загальної та організаційної структур управління різних форм об'єднань підприємств.

14. Проблеми стратегічного планування в об'єднаннях підприємств різних форм власності.

15. Особливості побудови й тенденції розвитку організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств.

16. Цілі створення та сучасні форми організації комплексу “дослідження-виробництво”.

17. Зарубіжний і український досвід діяльності технопарків і технополісів як сучасних форм організації поєднання наукових досліджень з виробництвом.

18. Головні напрямки і темпи розвитку інноваційних процесів у провідних країнах світу і в Україні на сучасному етапі розвитку.

19. Основні принципи організації фінансової діяльності та фінансово-кредитний механізм функціонування об'єднань підприємств.

20. Сучасне становище та тенденції розвитку транснаціональних корпорацій як суб'єктів міжнародного бізнесу.

21. Форми, сучасні масштаби, переваги й недоліки глобалізації ринків.

22. Проблеми транснаціоналізації української економіки та перспективи її вирішення.

23. Світовий досвід функціонування промислово-фінансових груп.

24. Особливості створення господарського об'єднання підприємств за типом стратегічного альянсу. Фактори і мотиви розвитку.

25. Світовий досвід функціонування стратегічних альянсів підприємств.

Завдання 2 – аналітичне. Використовуючи відкриті джерела інформації (друковані або електронні) навести приклад змін, які відбуваються у практичній діяльності об'єднань підприємств у році, що передує року виконання завдання. Тематика завдання вибирається у відповідності до першої літери прізвища студента.

Таблиця 2. Відповідність варіанта завдання 2 першій літері прізвища студента

Варіант	Перша літера прізвища студента
1	А, Р
2	Б, І, С
3	В, Т
4	Г, К, У
5	Д, Ф
6	Є, Л, Х
7	Ж, М, Ц
8	З, Н, Ч
9	О, Ш, Ю
10	П, Щ, Я

Завдання 2. Тематика аналітичного завдання

1. Горизонтальне злиття компаній.
2. Використання аутсорсингу в об'єднаннях підприємств.
3. Поглинання однієї компанії іншою.
4. Мотив злиття або поглинання компаній – диверсифікація.
5. Створення об'єднання підприємств.
6. Конгломератні (кругові) злиття фірм.
7. Мотив злиття або поглинання компаній – синергетичний ефект.
8. Вертикальне злиття компаній.
9. Укладання (створення) стратегічного альянсу.
10. Припинення об'єднання підприємств.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Транснаціональні корпорації: Навч. посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та інші. – К.: Таксон, 2001. – 304 с.
2. Суторміна В.М., Федосов В.М., Рязанова Н.С. Фінанси зарубіжних корпорацій: Навч. посібник – К.: Либідь, 1993.
3. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: Навч. посіб. / Чепурда Л.М., Беляєва С.С., Плахотнікова М.В. та ін. За заг. ред. Л.М. Чепурди.- К.: ВД “Професіонал”, 2005. – 272 с.
4. Економіка підприємства та міжнародних компаній: навч. пос. / В.А Федорова, О.А. Соловійова – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 232 с.
5. Економіка нових форм господарювання: Навч. посібник для ВНЗ / Тирпак В.І. – Тернопіль, 2000. - 360 с.
6. Конспект лекцій з курсу “ Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств “ (для студентів спеціальності 7.050107 - «Економіка підприємства» денної та заочної форми навчання). / Укл.: Величко В.В.. - Харків: ХНАМГ, 2007- 61 с.
7. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : конспект лекцій для студ. спец. "Економіка підприємства" денної й заочної форм навчання та студ. ФПФ / О.І. Карінцева, М.О. Харченко, О.В. Люльов та ін. - Суми: СумДУ, 2011. - 58 с.
8. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств [Електронний ресурс] : курс лекцій. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 170 с.

Допоміжна література

1. Конституція України. . –К.: Вид. Верховної Ради України, 1996.
2. Закон України "Про акціонерні товариства" // Відомості Верховної Ради України. - 2008, № 50-51.
3. Закон України "Про промислово-фінансові групи в Україні" //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№23.

4. Закон України "Про режим іноземного інвестування" //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№19.
5. Закон України "Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків "Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка", "Інститут електрозварювання ім. Є.О. Пагона", "Інститут монокристалів" від 16.07.1999 р. – К., 1999.
6. Закон України "Про цінні папери і фондову біржу",- К.: Парламентське видання, 2000.
7. Бернар И., Колли Ж.-К. Толковый экономический и финансовый словарь: В 2-х томах – Пер с франц. – М.: 1994.
8. Инвестиционные процессы в условиях глобализации / под ред. проф. В.П. Колесова, проф. М.Н. Осьмовой. – М.: ТЕИС, 2004.
9. Портер М. Международная конкуренция: Пер с англ. / Под ред. и с предисл. В.Д. Щетинина.- М.: Международные отношения, 1993.- 896 с.
- 10.Галпин Т. Дж., Хендон М. Полное руководство по слияниям и поглощениям компаний. – М.: 2005. – 240 с.
- 11.Горбатов В.М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса / В.М. Горбатов. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2006. – 592 с.
- 12.Гохан П. Слияния, поглощения и реструктуризация компаний / П. Гохан. – М.:Альпина, 2006. – 742 с.
- 13.Кныш М.И. Стратегическое управление корпорациями. – М.: 2002.
- 14.Курс предпринимательства / Под ред. В.Л. Горфинкеля. – М.: Финансы, 1997. – 439 с.
- 15.Ленский Е.В. Корпоративный бизнес / Под ред. О.Н. Сосковца. – Минск, 2001. – 480 с.
- 16.Пільги для технопарків // Діловий вісник. – 2002. - №4. – С. 16
- 17.Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины: Уч. пособие. – К.: 2000. – 544 с.
- 18.Світова економіка: Підручник /А.С. Філіпенко та ін. – К.: 2000. – 582 с.
- 19.Финансы и политика корпораций: Сб. науч. статей / Под ред. А.В.

- Бухвалова. – СПб.: 2000. – 216 с.
20. Хозяйственное право: Учебник / Под ред. Мамутова. – К.: 2002.- 912 с.
21. Экономика предприятия / Под ред. Горфинкеля В.Я. 3-е изд. – М.: ЮНИТИ, 2001. – 367 с.
22. Економіка підприємства: Навч. посібник. / За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання-Прес, 2002. – 335 с.
23. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шканова О.М. Менеджмент в організації: Навч. посібник для студ. екон. спец. вузів. – К.: “Кондор”, 2002. – 654 с.
24. Мировая экономика: Учебное пособие для вузов / Под ред. И.П. Николаевой. – М.: 2000. – 575 с.
25. Михасюк І.Р., Мельник А.Ф., Крупка М.І., Залога З.М. Державне регулювання економіки. Підручник. 2-е видання, виправлене і доповнене. / За ред. І.Р. Михасюка. – Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – К.: Атіка, Ельга – Н, 2000. – 592 с.
26. Немцов В.Д., Довгань Л.Е. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник – К.: 2001. – 559 с.
27. Основи підприємництва та бізнесу: Підручник / В.К. Збарський, О.І. Стешук / За ред. доц. В.К. Збарського. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 464 с.
28. Рогач О.І. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки: навч. посіб. / О.І. Рогач, О.І. Шнирков; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Вид. центр “Київський ун-т”, 2006. – 302 с.
29. Рудык Н.Б. Конгломеративные слияния и поглощения: книга о пользе и вреде непрофильных активов / Н.Б. Рудык. – М.: Дело, 2005. – 244 с.
30. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2004.- 568 с.